

NEUVOTTELUTAIDOT – OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN – VUOROVAIKUTUS JA EMPATIA

APPELSIINI HARJOITUS

Konflikteja ja riitoja voi ratkaista monella tavalla. Usein kaikkia tyydyttävän ratkaisun löytäminen vie aikaa. Kaikkien osapuolten tulee saada sanoa mielipiteensä ja ajatuksensa, kaikkia on kuultava. Mitä enemmän osapuolet alkavat luottaa toisiinsa, sitä pienempi on väkivallan vaara. Ja mitä selkeämmin kunkin todelliset tavoitteet ovat tiedossa, sitä enemmän tilaa jää luovuudelle ja uudenlaisten ratkaisumallien löytämiselle.

MISTÄ HARJOITUKSESSA ON KYSE

- Kesto: noin 15 minuuttia + keskustelu
- Oppilaita pyydetään keksimään mahdollisia lopputulemia kuvitteelliseen konfliktitilanteeseen.
- Lopputulemat voidaan jaotella karkeasti viiteen eri lajiin, joista luovin on “konfliktin voittaminen” yhteistyössä, nousemalla sen yläpuolelle.

HARJOITUKSEN TAVOITTEET

Konfliktin taustalta löytyy usein ristiriitaisia tavoitteita. Tässä konfliktissa appelsiini on kohde, jota kumpikin osapuoli tavoittelee. Joskus nämä ristiriitaiset tavoitteet ovat selkeästi määriteltyjä, mutta joskus ne ovat piilossa. Nämä tavoitteet voivat olla oikeutettuja tai ei-oikeutettuja (laittomia).

Konfliktitilanne johtaa yleensä yhteen johonkin muunnelmaan neljästä tuloksesta: Toinen osapuoli voittaa ja toinen häviää, molemmat vetäytyvät pois konfliktista, tekevät kompromissin tai löytävät tavan nousta konfliktin yläpuolelle/uuden tavan ratkaista konflikti yhdessä.

Mitä enemmän mahdollisia ratkaisuja keksimme, sitä enemmän vaihtoehtoja meillä on selvittää konflikti rauhanomaisesti ja rakentavasti. Sitä pienempi on myös todennäköisyys, että toinen osapuoli turvautuu väkivaltaan, jos kokee vaihtoehtojensa olevan vähissä. Luovuus on konfliktinratkaisun avain – on etsittävä ideoita tavanomaisten ja totuttujen kuvioiden ulkopuolelta. Kuten Einstein sanoi: “Emme voi ratkaista ongelmia ajattelemalla samalla tavalla kuin silloin, kun loimme ne.”

HARJOITUKSEN KULKU

Jaa osallistujat pareihin. Anna jokaiselle parille yksi appelsiini. Kerro heille, että he riitelevät appelsiinista ja heidän on keksittävä mahdollisimman monta vaihtoehtoista tapaa, jolla konflikti voi ratketa.

Älä kerro enempää ohjeita, vaikka osallistujilla olisi kysyttävää. Jos haluat, aseta appelsiinille pöydälle yhtä kauas kummastakin osallistujasta. Anna heille sitten 15 minuuttia aikaa keksiä ratkaisuja ja kirjoittaa ne paperille.

POHDITTAVAA HARJOITUKSEN JÄLKEEN

Pyydä pareja lukemaan pohdintansa tulokset ääneen ja anna jokaiselle idealle numero (tai numerot), joka korreloi viiden kohdan listaan:

1. Y voittaa ja X häviää
2. X voittaa ja Y häviää
3. Molemmat osapuolet tekevät kompromissin
4. Molemmat osapuolet vetäytyvät/häviävät
5. Osapuolet tekevät yhdessä töitä, löytävät ratkaisun ja voittavat konfliktin yhdessä (asettuvat konfliktin yläpuolelle). Konfliktinratkaisun tavoite on päästä mahdollisimman usein tilanteeseen, jossa kumpikin osapuoli voittaa.

Keskustelunaiheita:

- Miltä tuntui olla osana konfliktia? Miten kommunikointi sujui parin kesken? Muuttuiko se annetun ajan kuluessa? On tärkeää tunnistaa tunteet, joita koemme riitatilanteessa – stressaannummeko, herääkö meissä kilpailunhalu, vetäydymmekö vai teemmekö yhteistyötä? Tehokkainta on etsiä ratkaisua yhteistyössä, mutta meillä kaikilla on oma tyylimme ratkaista konflikteja. Ajan kanssa voimme myös oppia uusia, rakentavampia tapoja.
- Mitä pari sanoi toisilleen? Kysyivätkö he kysymyksiä vai esittivätkö he vaatimuksia? Yrittivätkö he ymmärtää vastapuolta ja heidän syytään tavoitella appelsiinia?

Yksi rauhanvälittäjän tärkeimmistä taidoista on kyky kysyä hyviä kysymyksiä. Jos joutuu keskelle riitaa, on yritettävä ymmärtää vastapuolta (tai kumppania, katsantokannasta riippuen). Jos emme tiedä, mitä vastapuoli haluaa, emme voi päästä kompromissiin, saati tilanteeseen jossa molemmat voittavat. Keskeistä kysymyksissä on pyrkiä selvittämään mitä vastapuoli sanoo haluavansa (kanta), mutta myös mitä he todellisuudessa haluavat (tavoite).

Neuvottelu syvemmillä, konkreettisemmalla “tavoitteiden” tasolla on paljon hedelmällisempää kuin pinnallisella “kantojen” tasolla.

Jos esimerkiksi molemmat osapuolet sanovat haluavansa appelsiinin, on kyse kahdesta kannasta. Riitaa ei voi ratkaista, koska kannat ovat keskenään ristiriidassa. Mutta jos kysytään, miksi osapuolet haluavat appelsiinin (tavoitteet), voi käydä ilmi että he tarvitsevat eri osia hedelmästä (hedelmälihaa mehua varten, kuorta kakun leipomiseen, siemeniä appelsiinipuun istuttamiseksi). Tällöin tavoitteet eivät sulje toisiaan pois. Tai kenties toinen haluaa vain leikkiä appelsiinilla ja toinen haluaa piirtää sen pintaan. Nämä tavoitteet eivät sulje toisiaan pois, jos ne toteutuvat eri aikaan.

Lähde: Joy Pople ja Akiko Ikeno